

СТЕПАНОВ Євгеній Миколайович,

доктор філологічних наук, професор Інституту іноземних мов Хунанського педагогічного університету;
36, Lushan Road, Yuelu District, Changsha, 410081, Китай; тел.: +86 17570751005;
e-mail: stepanov175@163.com; <https://orcid.org/0000-0002-5441-9822/>

РОЗДУМИ ПРО АСИМЕТРІЮ ВИБОРУ ОБ'ЄКТА ВИВЧЕННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ

Анотація. *Мета* цієї наукової розвідки — висвітлення проблеми асиметричності процесу вивчення різних розділів системи мови і мовлення в лінгвокультурології. *Об'єктом* вивчення є пріоритети у виборі дослідницької проблематики в лінгвокультурології. *Предмет* пропонованого дослідження — процеси, які спричинюють асиметрію у виборі дослідниками об'єктів лінгвокультурологічного вивчення в системі мови і мовлення. *Результати* проведеного аналізу дають можливість зробити *висновки* про те, що активному вивченню лінгвокультурологічних засад лексичних і фразеологічних елементів сприяє відкритість лексико- та фразеосемантичних систем мови і мовлення, паралельне вивчення багатьох із них іншими науковими напрямами: культурологією, історією, етнографією, фольклористикою, літературознавством тощо. Поза увагою лінгвокультурологів залишаються численні елементи граматичних, словотвірних, просодичних, фонетичних, навіть лексикологічних підсистем мови і мовлення, які відіграють неабияку роль у лінгвокультурах усіх мов. Ці підсистеми, здебільшого, організовані синтагматично-парадигматичними відношеннями, відкриття і опис яких потребує комплексного підходу до матеріалу і посиленої теоретичної лінгвістичної підготовки.

Ключові слова: лінгвокультурологія, категорія, мова, мовлення, система, асиметрія, лінгвокультурема, лексика, фразеологія, граматики, загальне мовознавство, зіставлення.

Постановка проблеми. Усвідомлення і визнання лінгвокультурології як окремого самостійного лінгвістичного дослідницького напрямку відбулося лише наприкінці ХХ століття. Звичайно, передумови цього визнання від першої половини ХІХ століття, з того часу, коли були оприлюднені ідеї В. фон Гумбольдта про зв'язок мови і культури, розвинуті його учнями та послідовниками, про що вже багато написано різними авторами. Міждисциплінарний інтеграційний характер лінгвокультурології сприяє її методологічному розмаїттю та перетинам із багатьма суміжними дослідницькими напрямами гуманітаристики. Поступово завдяки розширенню кола вчених, які застосовують у своїх дослідженнях методи антропоцентричної наукової парадигми, занурюючись у вивчення питань, що постають на перетині мовознавства і культурології, відбувається формування дослідницьких груп зі своїми чітко окресленими пріоритетами щодо вибору об'єкта й суб'єкта дослідження.

Навіть побіжного аналізу цього кола питань досить, щоб побачити, що серед цих найбільш популярних напрямків майже всі спрямовані, передусім, на вивчення функційно-прагматичного складника лексичних, фразеологічних і текстових одиниць вербального рівня, а також одиниць невербального (жести, міміка, рухи різних частин тіла, запахи, кольори, різного роду артефакти: одяг, взуття, побутове начиння, будівлі, господарські прилади, страви й інші артефакти) та паравербального рівнів поведінки людини, якщо вони стосуються фактів національної культури і унаслідок традиційно-культурні феномени мови й мовлення. Проте дуже рідко дослідники вдаються до лінгвокультурологічного аналізу категорійних елементів мовної системи як у діахронічному, так і в синхронічному аспектах. Наше звернення до розгляду деяких лексичних і лексико-граматичних категорій перекоонує в тому, що вони мають і лінгвокультурологічну складову.

Зв'язок із попередніми та суміжними дослідженнями. Аналіз кола питань, які найчастіше розглядають дослідники, свідчить про те, що найбільш популярними в наукових розвідках є об'єкти, що становлять універсальні, національні, регіональні прецедентні феномени історії та культури, фольклорні образи, міфологічні сюжети, традиційні обряди та ритуали з участю людини, в тому числі релігійні, історичні артефакти та їхні назви тощо. Цікавим є напрям, який вивчає лінгвокультурологічні аспекти історії мови, проте фахівці, здебільшого, обирають об'єктами дослідження графічні коди, міжмовні та міжкультурні впливи, які спричинюють мовні зміни. С. Дорда за об'єктом дослідження виокремлює таке коло питань у лінгвокультурології: «мовна і концептуальна картина світу, культурні лакуни, культурна інтертекстуальність, національно-культурний компонент значення, культурна конотація, «пам'ять мови», традиції мовленнєвої поведінки, фразеологізми як знаки культури» [6, с. 416] та вказує, що є й інші. Відомий український лінгвокультуролог В. І. Кононенко висвітлює реалізацію лінгвокультурологічних принципів у вивченні концептуальних і символічних понять у мовних категоріях і образах, проблеми формування мовної особистості як носія культурної інформації, особливості відтворення мовно-естетичних знаків у тексті, визначає культурологічні аспекти мовостилію Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Михайла Коцюбинського [10]. Він також приділяє велику увагу теоретичним засадам лінгвокультурології, формуванню її науково-термінологічного апарату [11]. Серед праць вітчизняних лінгвокультурологів відомі також імена

Н. Г. Ареф'євої (лінгвокультурологічні засади фразеології) [1], І. В. Богданової, А. П. Загнітка (базові поняття і національно-культурна специфіка комунікації) [8], В. В. Жайворонка (українська етнокультурна концептологія) [7]; Н. С. Медвідь (застосування лінгвокультурем в українській соціально-психологічній прозі) [13], Т. М. Сукаленко (лінгвокультурна типологія художніх персонажів) [19], багатьох інших фахівців, які йдуть у фарватері розвитку світової філологічної науки.

Формулювання завдань. Мета представленої наукової розвідки — зробити спробу висвітлити головні проблеми асиметричності процесу вивчення різних аспектів системи мови й мовлення в лінгвокультурології. Об'єктом вивчення виступає система понять і термінів, які сьогодні застосовують дослідники в лінгвокультурології, а також їхні пріоритети у виборі дослідницької проблематики. Предмет пропонованого дослідження — об'єктивні та суб'єктивні процеси, які спричинюють нерівномірність, асиметрію лінгвокультурологічного вивчення системи мови і мовлення в сучасному мовознавстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Щоб з'ясувати головні причини нерівномірності у вивченні різних аспектів мови і мовлення з позицій лінгвокультурології, звернімо увагу на застереження В. А. Маслової, яка ще на початку 2000-х років зазначала, що культурна інформація мовних одиниць є прихованою за власне мовним значенням цих одиниць. Для її адекватного вияву треба враховувати психосоціокультурний аспект знань. Та ж причина зумовлює потребу «широко використовувати готові тексти різних типів» [цит. за: 9]. Відомо, що найбільш абстрагованою від конкретних семантичних значень є граматична система мови. Навіть вивчення граматики супроводжує поняття «граматичне значення». Розкрити когнітивні та лінгвокультурні засади систематичних граматичних форм надзвичайно важко, бо кожен висновок із отриманих результатів можна піддати критиці з причин сумнівної методологічної бази, відносячи такі дослідження до фолк-лінгвістики та визначаючи їх як псевдонаукові.

Справа в тому, що в лінгвістиці є стала традиція досліджувати вплив мовної системи, якою володіють мовці, на тип і стиль мислення, тобто на когнітивну систему. Такий вплив очевидний, однак він, на нашу думку, є вторинним у дихотомії *причина // наслідок*. Дію та наслідки такого впливу відстежити набагато легше, ніж дію й наслідки первинних процесів позамовного формування суттєвих структурних відмінностей у граматичних системах різних мовних сімей і груп. По-перше, такі процеси, здебільшого, в десятки разів триваліші за мовні впливи; по-друге, вони сховані в індивідуальній і колективній підсвідомості, отже, для їх розкриття потрібні численні зіставні спостереження як на різних синхронних зрізах, так і в діахронії; по-третє, для розробки правильної методики таких досліджень і обробки отриманих результатів потрібні комплексні знання та дослідницькі навички аналізу, синтезу, зіставлення, інших методів і прийомів дослідження як мовленнєвих, так і психокогнітивних процесів людського буття.

Аксіоматичними для лінгвокультуролога є тези про те, що мова є, по-перше, одним із складників культури, по-друге, стрижневим інструментом засвоєння культури, по-третє, — носієм специфічних рис національної ментальності. Проте культура включена в мовний простір, бо модельована в тексті. Аналіз багатьох її дефініцій свідчить про наявність у цих дефініціях онтологічних властивостей культури, завдяки чому цей феномен відокремлюють від інших, а також указання на семіотичну природу культури, тобто на її репрезентанта — мову. Таким чином, культуру ми сприймаємо як частину картини світу, закріпленої в мові.

Мова і культура мають як загальні, так і відмінні ознаки. Так, мова і культура є унормованими, історично та соціально зумовленими, вони мають функції творення й відбиття індивідуального й колективного світогляду, перебувають у постійному діалозі між собою, мають індивідуальні та суспільні форми функціонування, потужну зону перетину. Утім, між ними є значні відмінності: головним є те, що культура, на відміну від мови, не здатна до самоорганізації; у комунікативній площині мова орієнтована на масового адресата, а культура як засіб комунікації може бути зорієнтована на окремі елітарні групи або на масового адресата; семіотичні системи мови і культури є різними і не можуть підміняти одна одну. Отже, лінгвокультурологія як комплексна наукова дисципліна, яка вивчає взаємозв'язок і взаємодію культури і мови в її функціонуванні, має два орієнтири: людський чинник у мові та мовний чинник у людині. Цей дуалізм породжує більшу вірогідність вибору для лінгвокультурологічного дослідження тих мовних об'єктів, які мають прозорість людського чинника і можуть бути включені до системи соціокультурних явищ у мовному просторі людини.

Виокремлення названих вище чинників асиметрії вибору дослідниками об'єктів лінгвокультурологічних студій дає підстави припускати, що багато з того, що і як вивчає сучасна лінгвокультурологія, є «пробою пера» першопрохідників і свідчить про перебування лінгвокультурології ще й досі на етапі формування методологічної бази та дослідницьких процедур лінгвокультурологічного аналізу об'єктів мови. Однак треба йти вперед і намагатися знайти релевантні методи, прийоми наукового аналізу кожної групи мовних об'єктів, у тому числі тих, соціокультурне начало яких приховано.

Аналіз досліджень із лінгвокультурології показує, що вчені досягли високих результатів у дослідженні окремих одиниць і семантичних груп лексики і фразеології, розробивши різні підходи до вивчення лексичних і фразеологічних лінгвокультурем. Настав період, коли наука в змозі застосовувати і пристосовувати наявні методики, а також розробляти нові для вивчення лінгвокультурем категорійного характеру. Автор статті на власному досвіді керівника, консультанта і автора кількох

таких наукових досліджень може відповідально стверджувати про специфіку таких досліджень щодо обраних дослідницьких технологій і відкриття деяких методологічних інновацій.

Так, у 2021 році аспірантка (нині доцентка Тиранського університету в Албанії) Олена Михайленко-Зото захистила в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова дисертацію доктора філософії зі спеціальності «Філологія» на тему «Російська паронімія в лінгвокультурологічному аспекті» [14]. Лексичну категорію паронімії в роботі визначено і розглянуто як лінгвокультурологічну категорію. У цій дисертації було удосконалено одну з останніх концепцій Є. М. Верещагіна і В. Г. Костомарова: концепцію мовленнєво-поведінкових тактик [2]. На нашу думку, система паронімів організована синтагматично-парадигматичними відношеннями та має в кожній мові свою специфіку. (Маємо надію в подальшому довести це, зіставивши системи паронімів кількох споріднених і неспоріднених мов). Синтагматичний складник цієї системи має ієрархічну структуру і виявляє лінгвопрагматичні властивості паронімії. Диференційною основою «прагматично систематизованих за функційною ознакою паронімічних мовленнєво-поведінкових тактик і ситуацій, мовленнєво-культурних сценаріїв і фреймів покладена дихотомія праксіологічних понять ненавмисності / навмисності» [14, с. 189]. Прагматика ненавмисності репрезентована в цій системі паронімією ненавмисних помилок і паронімією ненавмисного уточнення думки; прагматика навмисності — трансформаційною параномазією навмисної помилки / заміни, художньою паронімією і паронімією навчально-виховного впливу. Через систему мовленнєво-поведінкових ситуацій, притаманих цим тактикам, реалізується прагмасемантика, зумовлена соціальною і національно-культурною специфікою мовленнєво-культурних сценаріїв (скриптів), які корелюють із відповідними структурними фреймами. До парадигматичного складника відносимо групи паронімів за ознакою схожості: однокореневі та різнокореневі (схожі за коренем, схожі за префіксом і коренем, схожі за коренем і суфіксом, схожі аббревіатури тощо).

Корисним продовженням дослідження паронімічної системи в лінгвокультурологічному аспекті стало методичне дослідження кандидата філологічних наук Чень Шаосюна, колишнього аспіранта кафедри російської мови ОНУ імені І. І. Мечникова, а зараз викладача Хучжоуського університету (провінція Чжецзян, КНР). Чень Шаосюн описав проведений ним експеримент, у якому встановив декілька прийомів використання лінгвокультурної специфіки паронімії китайської мови для зняття труднощів у засвоєнні терміносистеми лінгвістики студентами, що вивчають індоєвропейські іноземні мови [напр.: 20].

Нещодавно ми задалися питанням: чи можна за допомогою граматичної категорії відбиті ступені близькості / віддаленості взаємин між людьми. Найбільш ефективним у вирішенні цього питання стало зіставне вивчення стрижневих засобів вираження категорії присвійності — присвійних займенників в індоєвропейських мовах і їх функційно-семантичних відповідників у мовах інших сімей. Виявилось, що в лінгвокультурах індоєвропейських мов (залучалися парадигми присвійних займенників української, англійської, німецької, французької, іспанської, польської, російської мов) присвійні займенники і, в цілому, конструкції з ними не мають функції відбиття прагматики близькості / віддаленості людських взаємин. Покажемо це на прикладі англійських і українських конструкцій. Підстановка іменників, семантика яких безпосередньо вказує на ступінь близькості / віддаленості у взаєминах між людьми, у конструкції із присвійними займенниками показала, що ні українські, ні англійські присвійні займенники не відтворюють диференційних ознак ступеня близькості / віддаленості взаємин між людьми, названими іменниками, означеннями до яких виступають присвійні займенники. Порівняймо: *моя мати; твій брат; твоя пасажирка; твоя сусідка; її батько; наш ворог; наші спортсмени; ваші друзі й ваші недрузи; їхній вчитель; його лікар; мої колишні співробітники* // *my mother; your brother; your passenger; your neighbour; her father; our enemy; our athletes; your friends and your enemies; their teacher; his doctor; my former co-workers*.

Виятком умовно можна вважати українські займенники *твій / Ваш* і їх аналоги в інших індоєвропейських мовах. Наприклад, в оповіданні В. Винниченка «Контрасти» Гликерія до свого нареченого Івана зверталася на *ти*, а присвійність стосовно нього позначала займенником *твій* до того, як побачила, що він віддає більше уваги іншій дівчині, Соні. Після такої образи вона, щоб засвідчити свою віддаленість від нього, починає вживати займенники *ви* і *ваш*: **Ви не образили мене? Га? Я тричі кличу вас, а вам навіть важко було повернути до мене свою... — їй хочеться сказати «благородну», але вона здержується... — свою горду голову! І вам більш цікава Соня, ніж та, що буде жінкою вашою»** [3]. За контекстом, *ви* і *ваш* тут є гонорифічними засобами, однак вказують не на шанобливе ставлення, а «на зміну ти-комунікації між близькими людьми на Ви-комунікацію в ситуації невдоволення нареченої поведінкою нареченого стосовно неї. Мета такої трансформації — показати тимчасове охолодження у відносинах» [18, с.109–110]. Крім того, дієслівний присудок (*образили*) координує тут за формою множини, незважаючи на реальну одинність суб'єкта.

У лінгвокультурі китайців, мова яких не є спорідненою зо всіма дослідженими індоєвропейськими мовами, займенникові показники категорії присвійності здатні відбивати не лише присвійні відношення, а й ступені близькості / віддаленості взаємин між людьми. Аналогами індоєвропейських присвійних займенників у китайській мові є особові займенники, до яких треба додавати службове слово 的 (de). Аналоги присвійних прикметників або іменників у формі родового посесивного відмінка — іменники-посесори, після яких також треба додавати 的 (de) як граматичний показник присвійності. Лінгвокультурним складником китайських присвійних конструкцій є те, що у випадках, коли об'єктом присвій-

ності є людина, наявність присуб'єктного 的 (de) вказує на відсутність близьких взаємин між суб'єктом і об'єктом. Відсутність же присуб'єктного 的 (de) вказує на близькі взаємини між суб'єктом і об'єктом.

У підручниках і посібниках із китайської мови як іноземної не рекомендують або вважають помилкою вживання 的 (de), якщо між суб'єктом і об'єктом посесивності є родинні зв'язки або інші близькі та добрі взаємини (вчитель, лікар, сусід тощо) [напр.: 24]. Порівняймо: 1) 您的乘客有电话吗? (Nín de chéngkè yǒu diànhuà ma?) — Чи має **Ваш пасажир** телефон? Слово 您 (nín) — Ви ужито із службовим словом 的 (de), бо *пасажир* — це тимчасовий супутник, близьких взаємин між ним і шофером немає. 2) 他们的医生今晚将在他的办公室接诊病人。(Tāmen de yīshēng jīn wǎn jiànng zài tā de bàngōngshì jiē zhēn bìnggrén.). — **Їхній лікар** приймає хворих сьогодні ввечері у **своєму кабінеті**. Тут йдеться про лікаря не персонального, а дільничного, який може лише поверхнево знати своїх відвідувачів. // 3) 你爸爸, 妈妈做什么工作? (Nǐ bàbà, māma zuò shénme gōngzuò?) — Буквально: ***Ти папа, мама чим займаються?** Оскільки йдеться про родинні взаємини, посесивне службове слово опущено. Правильний переклад такий: *Чим займаються твої папа і мама?* 4) 我姐姐正在读大学。(Wǒ jiějie zhèngzài dú dàxué). — Буквально: ***Я старша сестра навчається в університеті**. Тут теж вказано на близькі родинні взаємини, отже, правильний переклад такий: *Моя старша сестра навчається в університеті*. 5) 我哥哥的老师病了 (Wǒ gēgē de lǎoshī bingle). — **Учитель мого старшого брата хворий** / **і мого старшого брата** (Wǒ gēgē lǎoshī bingle). — Буквально: ***Я старший брат учитель хворий**. Тут можна вживати або не вживати 的 (de), залежно від того, наскільки добрі взаємини існують між старшим братом і його вчителем: якщо взаємини добрі, то не треба вживати цього службового слова (другий варіант), якщо ж вони віддалені або середні, то воно потрібне (перший варіант).

Висновки. У результаті вивчення проблеми асиметричності вибору об'єктів дослідження в лінгвокультурології встановлено, що найбільш популярними в лінгвокультурологічних наукових розвідках є лексичні, фразеологічні й текстові об'єкти, що становлять універсальні, національні, регіональні прецедентні феномени історії та культури, фольклорні образи, міфологічні сюжети, традиційні обряди та ритуали з участю людини, історичні артефакти, графічні коди, міжмовні та міжкультурні впливи, які спричиняють мовні зміни. Було висвітлено деякі об'єктивні та суб'єктивні чинники, що сприяють такому перебігу подій. Серед них основними є, по-перше, стала традиція досліджувати вплив мовної системи, якою володіють мовці, на тип і стиль мислення, тобто на когнітивну систему, бо дію та наслідки такого впливу відстежити набагато легше, ніж дію й наслідки первинних процесів позамовного формування суттєвих структурних відмінностей у граматичних системах мов. По-друге, приховані та історично віддалені первинні процеси формування мовних одиниць набагато триваліші за вторинні впливи; по-третє, вони сховані в індивідуальній і колективній підсвідомості, отже, для їх розкриття потрібні численні зіставні спостереження як на різних синхронних зрізах, так і в діахронії; по-четверте, для розробки правильної методики лінгвокультурологічного дослідження категорій мовної системи і обробки отриманих результатів потрібні комплексні знання та дослідницькі навички аналізу, синтезу, зіставлення, навички володіння іншими методами і прийомами дослідження мовленнєвих і психогенітивних процесів у мозку людини. Крім того, лексичні і фразеологічні одиниці, цікаві для лінгвокультурологічного аналізу, паралельно вивчають культурологи, історики, етнографи, фольклористи, літературознавці, соціологи тощо. Тож багато інформації про це є у вільному доступі, вивчати ці питання легше. У цілому, дуалізм людського чинника у мові та мовного чинника у людині породжує більшу вірогідність вибору для лінгвокультурологічного дослідження тих мовних об'єктів, які мають прозорість людського чинника і можуть бути включені до системи соціокультурних явищ у мовному просторі людини.

Ми вважаємо, що лінгвокультурологічне вивчення системних і підсистемних категорій мови, здебільшого, має відбуватися за методиками дослідження синтагматично-парадигматичних систем. У такому разі синтагматичний складник має структуруватися на прагматичних засадах категорії, а парадигматичний — на формально-структурних.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в удосконаленні методології лінгвокультурологічних студій і продовженні зіставних досліджень синтагматично-парадигматичних систем у лінгвокультурології.

Л і т е р а т у р а

1. Арефьева Н. Г. Російсько-український фразеологічний словник культурних символів. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2018. 120 с.
2. Верещагин Е. М., Костомаров В. Г. Язык и культура : Три лингвострановедческие концепции : лексического фона, рече-поведенческих тактик и сапиентемы. Москва : Индрик, 2005. 1038 с.
3. Винниченко В. Контрасти. URL : http://booksafe.net/book/vinnichenko_volodimir-kontrasti-249075.html/
4. Голубовська І. О. Мовна особистість як лінгвокультурний феномен. *Studia linguistica*. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2008. Т. 1. С. 25–33.
5. Голянич М. І. Внутрішня форма слова і дискурс : монографія. Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2007. 296 с.

6. Дорда С. В. Лінгвокультурологія як самостійний напрям лінгвістичних досліджень. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Л. Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. Луцьк, 2017. № 3 (352). С. 411–417.
7. Жайворонко В. В. Знаки української етнокультури : Словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 703 с.
8. Загнітко А. П., Богданова І. В. Лінгвокультурологія : навч. посібник. 3-є вид., перероб. і доп. Вінниця : ДонНУ ім. Василя Стуса, 2017. 287 с.
9. Історія виникнення і методи лінгвокультурології. *Наша освіта* : сайт. URL : https://damar.ucoz.ru/publ/istorija_viniknennja_i_metodi_lingvokulturologiji/13-1-0-317/ (дата звернення: 30.09.2023).
10. Кононенко В. І. Мова у контексті культури : монографія. Івано-Франківськ ; Київ : Плай, 2008. 391 с. ISBN 978-966-640-237-3. URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Kononenko_Vitalii/Mova_u_konteksti_kultury.pdf?/ (дата звернення: 18.09.2023).
11. Кононенко В. І. Українська лінгвокультурологія : Навч. Посібник. Київ : Вища школа, 2008. 327 с.
12. Ма Яньфей. Конотативно марковані словосполучення як об'єкт лінгвокультурологічного дослідження (на матеріалі сучасних українських газетних текстів). *Учёные записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Филология. Социальные коммуникации*. 2011. Т. 24 (63). № 1. Ч. 1. С. 54–58. URL : <https://sn-philo1.fcfv.ru/wp-content/uploads/2016/12/009ma-yanfei.pdf/> (дата звернення: 17.09.2023).
13. Медвідь Н. С. Лінгвокультурами в українській соціально-психологічній прозі першої половини ХХ ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ, 2009. 18 с. URL : https://otherreferats.allbest.ru/languages/00589280_0.html?ysclid=luidouzqwq713912367
14. Михайленко-Зото О. О. Російська паронімія в лінгвокультурологічному аспекті : дис. ... докт. філософії за спец. 035 Філологія / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2021. 220 с.
15. Риженко А. А. Етимологічний аналіз концепту *Сім'я* (家) в китайській мові. *Лінгвістичні дослідження* : Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2014. Вип. 37. С. 165–168.
16. Степанов С. М. Російське мовлення Одеси : монографія / за ред. проф. Ю. О. Карпенка. Одеса : Астропринт, 2004. 496 с. ISBN 966-318-289-X.
17. Степанов С. М. Російське міське мовлення в полілінгвокультурному просторі Одеси : автореф. дис. ... докт. філол. наук : 10.02.02. Київ : Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, 2013. 34 с.
18. Степанова С. Є. Соціальний статус у мовній картині світу художнього персонажа : дис. ... докт. філософії : 035 Філологія / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2023. 228 с.
19. Сукаленко Т. М. Лінгвокультурні типи українського художнього дискурсу ХІХ ст. : автореф. дис. ... докт. філол. наук : 10.02.01 / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. Київ, 2019. 33 с.
20. Чень Шаосюн. Про деякі шляхи розв'язання проблеми термінологічної паронімії у навчанні філологів — фахівців іноземних мов. *Мова* : науково-теор. часопис з мовознавства. Одеса : Астропринт, 2022. № 38. С. 81–86. DOI: 10.18524/2307-4558.2022.38.269915
21. Fornal M. Ucieleśniony umysł, ucieleśnione poznanie, ucieleśniony język, czyli jak rozwój nauk kognitywnych doprowadził do rewolucji w językoznawstwie. *Lingvokulturologia w glottodydaktyce i badaniach językoznawczych*. Łódź : Wydawnictwo Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, 2021. S. 19–37. ISBN 978-83-7405-696-0; 978-83-7405-703-5. URL : https://wydawnictwo.ahe.lodz.pl/sites/default/files/Lingvokulturologia_ebook.pdf/ (дата звернення: 20.09.2023).
22. Shulgina E. M., Yang Fang. The Concept “Family” in the Russian and Chinese Linguistic Views of the World. *Procedia : Social and Behavioral Sciences*. 2014. Vol. 154. P. 162–169.
23. Wierzbicka A., *Язык, умysł, kultura* : wybór prac. Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 1999. 592 s. ISBN : 83-01-12608-6.
24. 成功之路. 第1部分. 北京, 2023. 132 页. ISBN : 978-7-5619-2162-3.

References

1. Arefieva, N. G. (2018), *Russian-Ukrainian phraseological dictionary of cultural symbols [Rosyis'ko-ukrayins'kyi frazeolohichnyi slovnyk kul'turnykh symboliv]*, Odessa I. I. Mechnikov University Press, Odessa, 120 p.
2. Vereshchagin, E. M., Kostomarov, V. G. (2005), *Language and culture : Three linguistic and ethnographic concepts : lexical background, speech-behavioral tactics and sapient themes [Yazyk i kul'tura : Tri lingvostranovedcheskiye kontseptsii : leksicheskogo fona, reche-povedencheskikh taktik i sapientemy]*, Indryk Publishing House, Moscow, 1038 p.
3. Vynnychenko, V. (2023), *Contrasts [Kontrasty]*, available at : http://bookscafe.net/book/vinnichenko_volodimir-kontrasti-249075.html/ [accessed 09/29/2023].
4. Holubovska, I. O. (2008), “Language personality as a linguocultural phenomenon”, *Studia linguistica* [“Movna osobystist' yak lnhvokul'turnyy fenomen”, *Studia linguistica*], Taras Shevchenko Kyiv National University Press, Kyiv, Vol. 1, pp. 25–33.
5. Holyanych, M. I. (2007), *Internal form of the word and discourse* : monograph [Vnutrishnya forma slova i dyskurs : monohrafiya], VDV TSIT Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, 296 p.
6. Dorda, S. V. (2017), “Linguoculturology as an independent direction of linguistic research”, *Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka East European National University, Philological sciences, Linguistics* [“Linhvokul'turolohiya yak samostiynyi napryam lnhvistychnykh doslidzhen”, *Naukovyi visnyk Skhidnoevropeys'koho natsional'noho universytetu im. L. Ukrainky, Filolohichni nauky, Movozaavstvo*], Lutsk, No. 3 (352), pp. 411–417.
7. Zhayvoronok, V. V. (2006), *Signs of Ukrainian ethnoculture* : Dictionary-reference [Znaky ukrayins'koyi etnokul'tury : Slovnyk-dovidnyk], Dovira Publishing House, Kyiv, 703 p.
8. Zahnitko, A. P., Bohdanova, I. V. (2017), *Linguoculturology* : tutorial, 3rd ed. [Linhvokul'turolohiya : navch. posibnyk, 3-e vyd.], Vasyl' Stus Donetsk National University Press, Vinnytsia, 287 p.
9. “The history of emergence and methods of linguistic and cultural studies”, *Our Education* : Site (2023) [“Istoriya vynyknennya i metody lnhvokul'turolohiyi”, *Nasha osvita* : sayt], available at : https://damar.ucoz.ru/publ/istorija_viniknennja_i_metodi_lingvokulturologiji/13-1-0-317/ (date of access: 09/30/2023).
10. Kononenko, V. I. (2008), *Language in the context of culture* : monograph [Mova u konteksti kul'tury : monohrafiya], Play Publishing House, Ivano-Frankivsk ; Kyiv, 391 p., ISBN : 978-966-640-237-3, available at : https://shron1.chtyvo.org.ua/Kononenko_Vitalii/Mova_u_konteksti_kultury.pdf?/ (access date: 09/18/2023).

11. Kononenko, V. I. (2008), *Ukrainian Linguoculturology* : Tutorial [*Ukrayins'ka linhvokul'turolohiya*], Vyscha shkola Publishing House, Kyiv, 327 p.
12. Ma Yanfei (2011), "Connotatively marked word combinations as an object of linguocultural research (based on the material of modern Ukrainian newspaper texts)", *Scientific Notes of Taurida National V. I. Vernadsky University, Philology, Social communication* ["Konotatyvno markovani slovospoluchennya yak ob'yekt linhvokul'turolohichnoho doslidzhennya g(na materiali suchasnykh ukrayins'kykh hazetnykh tekstiv)", *Uchenye zapisky Tavricheskogo natsional'nogo universiteta im. V. I. Vernadskogo, Filologiya, Sotsial'nye komunikatsii*], Vol. 24 (63), No. 1, Part 1, pp. 54–58, available at : <https://sn-philol.fcvu.ru/wp-content/uploads/2016/12/009ma-yanfei.pdf/> (date of access: 09/17/2023).
13. Medvid, N. S. (2009), *Linguoculturemia in Ukrainian social and psychological prose of the first half of 20th century* : Synopsis ["Linhvokul'turemy v ukrayins'kiy sotsial'no-psykholohichnyi prozi pershoi polovyny XX st." : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01], M. P. Drahomanov National Pedagogical University, Kyiv, 18 p., available at : https://otherreferats.allbest.ru/languages/00589280_0.html?ysclid=luidougzwq713912367/ (accessed 09/28/2023).
14. Mykhaylenko-Zoto, O. O. (2021), *Russian Paronymy in the Linguocultural Aspect* : Ph. D. thesis [*Rosiy's'ka paronimiya v linhvokul'turolohichnomu aspekti* : dys. ... dokt. filosofiyi za spets. 035 Filolohiya], Odesa I. I. Mechnikov National University, Odesa, 220 p.
15. Ryzhkina, A. A. (2014), "Etymological analysis of the concept Family (家) in the Chinese language", *Linguistic studies* : Collection of science works ["Etymolohichnyi analiz konseptu Sim'ya (jiā) v kytays'kiy movi", *Linhvistychni doslidzhennya* : Zb. nauk. prats'], H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, Vol. 37, pp. 165–168.
16. Stepanov, Ie. M. (2004), *The Russian Speech of Odesa* : monograph [*Rosiy's'ke movlennya Odesy* : monographiya], Yu. Karpenko (ed.); Odesa I. I. Mechnikov National University, Astroprint, Odesa, 496 p., ISBN 966–318–289–X.
17. Stepanov, Ie. M. (2013), *Russian urban speech in the multilingualvicultural space of Odesa* : Thesis synopsis [*Rosiy's'ke mis'ke movlennya v polilinhvokul'turnomu prostori Odesy* : avtoref. dys. ... dokt. filol. nauk : 10.02.02], O. O. Potebnya Institute of Linguistics, NAS of Ukraine, Kyiv, 34 p.
18. Stepanova, S. Ie. (2023), *Social status in the linguistic picture of the world of a literary character* : Ph. D. thesis [*Sotsialnyi status u movniy kartyni svitu khudozhn'oho personazha* : dys.... doct. filosofii : 035 Philolohiya], Odesa I. I. Mechnikov National University, Odesa, 228 p.
19. Sukalenko, T. M. (2019), *Linguocultural types of Ukrainian artistic discourse of the 19th century* : Thesis synopsis [*Linhvokul'turni typazhi ukrayins'koho khudozhn'oho dyskursu XIX st.* : avtoref. dys. ... dokt. filol. nauk : 10.02.01], O. O. Potebnya Institute of Linguistics, NAS of Ukraine, Kyiv, 33 p.
20. Chen Shaoxiong (2022), "On some ways to solve the problem of terminological paronymy in the training of philologists-specialists in foreign languages", *Mova / Language* ["Pro deyaki shlyakhy rozv'yazannya problemy terminolohichnoyi paronimiyi u navchanni filolohiv — fakhivtsiv inozemnykh mov", *Mova* : naukovy-teor. chasopys z movoznavstva], Odesa I. I. Mechnikov National University, Astroprint Publishing House, Odesa, Vol. 38, pp. 81–86, DOI : 10.18524/2307–4558.2022.38.269915.
21. Fornal, M. (2021), "Ucieleśnione umyśl, ucieleśnione poznanie, ucieleśnione język, czyli jak przyszedł nauki kognitywnych dopłódł do rewolucji w językoznawstwie", *Lingwokulturologia w glottodydaktyce i badaniach językoznawczych*, Wydawnictwo Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, Łódź, ss. 19–37, ISBN 978–83–7405–696–0; 978–83–7405–703–5, available at : https://wydawnictwo.ahe.lodz.pl/sites/default/files/Lingwokulturologia_ebook.pdf/ (date of access: 20/09/2023).
22. Shulgina, E. M., Yang Fang (2014), "The Concept "Family" in the Russian and Chinese Linguistic Views of the World", *Procedia : Social and Behavioral Sciences*, Vol. 154, pp. 162–169.
23. Wierzbicka, A. (1999), *Język, umyśl, kultura* : wybór prac, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 592 s., ISBN : 83–01–12608–6.
24. *The road to success* (2023) [*Chéng gōng zhī lù*], Beijing, Part 1, 132 p., ISBN: 978–7–5619–2162–3.

Ievgenii N. STEPANOV,

Grand Ph.D. in Philological Sciences, Full Professor, Professor of the Russian Department, Institute of Foreign Languages, Hunan Normal University; 36 Lushan Road, Yuelu District, Changsha, 410081, China; tel.: +86 17570751005; e-mail: stepanov175@163.com; <https://orcid.org/0000-0002-5441-9822/>

REFLECTIONS ON THE ASYMMETRY OF THE LINGUOCULTUROLOGY STUDY OBJECT

Summary. The *purpose* of this scientific research is to highlight the problem of asymmetry in the process of studying various sections of the language and speech system in linguoculturology. The *object* of study is priorities in the selection of research issues in linguocultural studies. The *subject* of the proposed research is the processes that cause one — sidedness of the linguoculturological study of the language and speech system in modern linguistics. The *results* of the analysis make it possible to draw *conclusions* that the active study of the linguocultural foundations of lexical and phraseological elements is facilitated by the openness of lexical and phraseosemantic systems of language and speech, the parallel study of many of them in other scientific areas: cultural studies, history, ethnography, folklore studies, literary studies, etc. Linguoculturologists ignore numerous elements of grammatical, word-forming, prosodic, phonetic, and even lexicological subsystems of language and speech, which play an important role in the lingual culture of all languages. These subsystems are mainly organized by syntagmatic-paradigmatic relations, the discovery and description of which requires a comprehensive approach to the material and enhanced theoretical linguistic training.

Key words: linguoculturology, category, language, speech, system, asymmetry, linguoculturemia, vocabulary, phraseology, grammar, general linguistics, comparison.

Статтю отримано 27.10.2023 р.